

SVĚTOVÁ
PRÓZA

Šúsaku
Endó

HLUBOKÁ

VYŠEHRAĐ

ŘEKA

Hluboká řeka

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Šúsaku Endó
Hluboká řeka – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Šúsaku Endó

***HLUBOKÁ
ŘEKA***

Šúsaku Endó

***HLUBOKÁ
ŘEKA***

VYŠEHRAĐ

Supported by The Japan Foundation

Kniha vychází s laskavým přispěním
nadace

Zvláštní poděkování patří Daehyun Kimovi
za laskavé poskytnutí ilustrace

*Deep river, Lord,
I want to cross over into campground.
(Černošský spirituál)*

Hluboká řeka, ó Pane,
chci překročit ji do místa shromáždění.

Kapitola první

ISOBEHO PŘÍPAD

Jaki-imóóó, jaki-imóóó! Horké pečené batáty!

Pokaždé když si Isobe připomněl okamžik, kdy mu lékař sdělil, že rakovina jeho ženy je již nevyléčitelná, si v duchu vybavil i hlas prodavače pečených batátů, který se k němu tehdy nesl zpoza oken ošetrovny a který mu připadal jako výsměch jeho duševnímu zmatku. Táhlý, lhostejně znějící mužský hlas.

Jaki-imóóó, jaki-imóóó, horké pečené batáty!

„Tady to..., to je rakovina. Rozšířila se už i sem.“

Lékařův prst se pomalu, úplně jakoby do rytmu prodavačova hlasu plazil po rentgenu.

„Soudíme, že operace už by byla obtížná,“ vysvětloval mu bezvýrazným hlasem. „Nasadíme chemoterapii a zkusíme ozařování.“

Isobe se se zatajeným dechem zeptal: „A..., kolik jí ještě zbývá života?“

„Asi tak tři měsíce,“ odvrátil lékař zrak. „V nejlepším případě čtyři.“

„Bude trpět?“

„Fyzickou bolest dokážeme do značné míry tlumit morfinem.“

Na chvíli se oba odmlčeli. Pak se Isobe zeptal:

„Bylo by přípustné použít Marujamovu vakcínu? Anebo třeba i čínská homeopatika?“

„Samozřejmě že ano. Můžete zkusit jakékoli prostředky lidového léčitelství, které budete považovat za vhodné.“

I to, jak lékař ihned ochotně souhlasil, bylo znamením, že nic jiného už opravdu není v jeho silách.

Znovu mezi nimi zavládlo mlčení.

Když to Isobe už déle nemohl vydržet a vstal, lékař se znovu celým tělem obrátil k rentgenu. Nepříjemné zaskřípění jeho otáčecí židle znělo Isobeho uším jako předzvěst manželčiny smrti.

(Určitě se mi to jen zdá...)

Ani po cestě k výtahu se mu stále ještě nevrátil pocit skutečnosti. Něco takového, jako že by jeho žena mohla zemřít, mu vůbec nikdy nepřišlo na mysl. Bylo mu, jako kdyby se uprostřed filmu, na který se dívá, začal zničehonic na plátně promítat nějaký docela jiný kotouč filmového pásu.

Jako ve snách pohlédl vzhůru k zimnímu podvečernímu nebi olovené barvy. Venku se znovu rozléhal hlas prodavače pečených batátů. Horké pečené batáty! Ve svém mozku hledal co nejvhodnější způsob, jak by měl manželce zalhat. Žena zjitřenou senzitivitou nemocného člověka určitě ihned prohlédne, co se v jeho duši děje. Sedl si na židli vedle výtahu. Kolem prošly dvě ošetřovatelky, které si bezstarostně povídaly. Ačkoli pracovaly v nemocnici, doslova překypovaly zdravím a mládím, jež nemá s chorobami a žalem nic společného.

Zhluboka se nadechl a vzal rázně za kliku. Jeho manželka, s rukou položenou na prsou, spala.

Posadil se na jedinou stoličku v pokoji a znovu přemítal o lži, kterou si jeho mozek mezitím zrežíroval. Žena malátně otevřela oči, ale když spatřila manžela, slabě se pousmála.

„Zašel jsi k panu doktorovi?“

„Nu ano, zašel.“

„A co pan doktor..., co ti říkal?“

„Nějaké tři čtyři měsíce musíš zůstat v nemocnici. Ale po čtyřech měsících by se to prý mělo hodně zlepšit. Takže to chce ještě trochu trpělivosti.“

Cítil, jak i jemu samotnému ta lež zní natolik neobratně, že se mu z toho začíná potit čelo.

„Aha...“, upřela žena zrak na jeho vlhké čelo. Pro Isobeho to bylo něco jako varování před zbystřenou intuicí nemocného člověka.

„Takže ti budu další čtyři měsíce působit potíže.“

„Nemluv hlouposti. Jaké ty bys mi mohla působit potíže.“

Usmála se, ještě nikdy od svého manžela neslyšela něco tak milého a vlídného. Byl to úsměv, jaký měla jen jeho žena. Hned brzy po svatbě, když se Isobe, celý zmožený složitostí mezilidských vztahů ve firmě, vrátil z práce domů a rozevřel vchodové dveře, ona jej tam vždy vítala s tímto všeobjímajícím úsměvem na tváři.

„Až tě pustí z nemocnice, nejdřív si nějaký čas v klidu odpočineš a potom, až se úplně zotavíš, si vyjedeme do lázní s horkými prameny,“ přidal Isobe ještě jednu lež, aby zapudil výčitky svědomí, že se až dosud ke své ženě choval přezíravě a nerudně.

„To není zapotřebí, utrácet kvůli mně tolik peněz.“

To není zapotřebí... V těch slovech se mísil stejný podivný stesk a osamělost jako v hlase prodavače pečených batátů, který se sem nesl odněkud z dálky zvenčí. Že by se snad žena už všeho dovtípila?

Pojednou Keiko, obrácená k oknu nemocničního pokoje, tiše, jako by v samomluvě pronesla:

„Už nějakou dobu se dívám na tamten strom.“

Její oči, kterými jako by v dálce něco objímala, se upíraly k obrovskému jinanu, košaticímu se doširoka spoustou větví.

„Jak dlouho už asi ten strom žije?“

„To bude tak dvě stě let, ne? Ve zdejšího okolí je to určitě vůbec nejstarší strom.“

„Ten strom mi to řekl. Že život nikdy nekončí.“

Už v době, kdy byla manželka ještě zdravá a den co den zalévala květiny na verandě, měla ve zvyku si jako malá holčička povídat s každým jednotlivým květináčem. „Potěš mě krásnými kvítky.“

„Děkuji ti za krásné květy.“ Takovým hovorům se naučila od své matky, která byla také velkou milovnicí květin, a od svého zvyku neupustila ani poté, co se vdala. Jenže navázání konverzace se starým jinanem vyplynulo patrně spíš z toho, že intuitivně vycítila blížící se soumrak vlastního života.

„Tak ty si teď povídáš se stromem?“ zasmál se schválně ironicky, aby zakryl vlastní neklid. „Ale vlastně, proč ne? Teď když víme, jak to s tvou nemocí vypadá, si můžeš s jinanem povídat každý den.“

„To je pravda,“ odpověděla žena váhavým tónem. A pak, jako by si uvědomila zdráhavost svého hlasu, si prsty přejela po vyhublých lících.

Rozezněl se zvonek. To bylo nemocniční znamení oznamující konec návštěvních hodin. S papírovým pytlek plným špinavého prádla v ruce vstal z kulaté stoličky.

„Tak už bych asi měl jít,“ schválně jakoby potlačil zívnutí, natáhl paži a uchopil manželku za ruku. Až do doby její hospitalizace nikdy v životě něco takového neudělal. Jako mnoho japonských manželů i on se styděl dát manželce najevo své city natolik konkrétně. Její zápěstí bylo viditelně hubenější než dříve a prozrazovalo, že smrt se již pokradmu šíří nemocným tělem. Manželka se na svého muže opět usmála tím svým úsměvem.

„Doufám, že se pořádně stravuješ. A prádlo zanes k mé matce.“

„Ano, jako vždy provedu.“

Vyšel na chodbu a měl pocit, že má hrud' plnou olova.

~ Televize se ztlumeným zvukem v rohu pokoje vysílala bezduchou soutěžní show. Byl to pořad, ve kterém čtyři mladé manželské páry jeden po druhém házely velikou hrací kostkou a ten z nich, který dosáhl v součtu deseti bodů, vyhrál cestu na Havaj na tři dny a dvě noci.

Seděl vedle spící manželky a bez zájmu se díval na obrazovku. Jeden manželský pár, který dosáhl v součtu deseti bodů, se

rozradostně držel za ruce. Na jejich hlavy se z výšky snášely drobné papírové konfety.

Isobe zaslechl hlas, jako kdyby se mu odkudsi z místnosti někdo opovrživě vysmíval. Připadalo mu, že ten někdo, aby ho ještě víc zkrušil, mu v televizi schválně ukazuje postavy cizího šťastného manželského páru.

Isobe se již po dlouhá léta ve své práci i v mezilidských vztazích často cítil zmatený a bezradný, jenže situace, v níž se ocitl nyní, měla docela jiné dimenze, než k jakým patřily frustrace v jeho dosavadním životě. Žena, která tu přímo před jeho očima spí, bude za tři nebo čtyři měsíce zcela nepochybně mrtvá. To byla pro muže jako Isobe skutečnost, na kterou v životě ještě nikdy vůbec ani nepomyslel. Bylo mu těžko na duši. Nevyznával žádné náboženství, ale existují-li bohové a buddhové, měl chuť na ně zakřičet: „Proč na nás sesíláte takové neštěstí? Moje manželka je hodná obyčejná žena, prosím, zachraňte ji! Prosím vás o to!“

Ve staniční místnosti nočních ošetřovatelek vrchní sestra Tanaková, s níž se znal od vidění, zapisovala cosi do kartotéky, ale pozvedla hlavu a očima plnými soucitu jej pozdravila.

Když se vrátil domů do Ogikuba, manželčina matka, která bydlela nedaleko, tam právě pro něj do ledničky ukládala večeri. Referoval jí o stavu své nemocné ženy, ale lékařova slova zamlžil do neurčita. Při pomyšlení, jaký by to byl pro tchyni šok, kdyby jí řekl pravdu, nesebral k tomu odvahu.

„Tak já už půjdu, tatínek se dnes vrátí brzy domů.“

„Děkuji vám za všecko.“

„Co odešla do nemocnice, začal tenhle dům být tak nějak příliš prázdný.“

„To proto, že ona má takovou šťastnou a veselou povahu.“

A poté se stejně jako předtím začal v duchu dovolávat milosti bohů a buddhů: „Je to obyčejná, ale dobrá žena. Alespoň ji, prosím vás, zachraňte!“

Když tchyně odešla, přesně podle jejích slov na něho těžce dolehla prázdnota domu, kterou si až dosud neuvědomoval.

Byla způsobena tím, že v něm nebyla jeho manželka. Ještě před měsícem považoval Isobe manželčinu stálou přítomnost v domě za něco naprosto samozřejmého. Nejenže si její přítomnost nijak zvlášť neuvědomoval, ale pokud nic nepotřeboval, tak na svou ženu dokonce vůbec ani nepromluvil. Protože nemohli mít děti, zkusili adoptovat holčičku. Ale nepřilnula k nim, nezvykla si, a tak se to nakonec příliš nevydařilo. Jedním z důvodů určitě bylo i to, že málomluvný Isobe nedokázal s manželkou a adoptivní dcerkou prohodit ani pár vlídných slov a dělalo mu potíže dát najevo jakékoli vlastní city. I u stolu při jídle vedla hovor pouze manželka, zatímco on se nezmohl na jinou odpověď než na pouhé „Hm“ či „No, tak dobře“. Manželka často nad ním bezradně vzdychala a za chování k adoptivní dcerce jej kárala: „To si nemůžeš s tím dítětem aspoň trochu popovídat?“

I s manželkou začal hovořit teprve až od té doby, co musela jít do nemocnice.

Lékařova prognóza byla bohužel až příliš přesná. Neuplynul ani měsíc a manželce stoupla horečka a začala si stěžovat na vnitřní bolesti. Přes to přese všechno, aby manžela nezneklidnila, se stále statečně a ze všech sil pokoušela o úsměv. Jenže poté, co přistoupili k léčbě ozařováním, jí vypadaly všechny vlasy a při každém, i sebemenším pohybu jí tělem jako blesk projela tak mučivá bolest, že až slabě zasténala. A po podání cytostatik zvrátila vše, co snědla.

Když už se na to nemohl Isobe déle dívat, poprosil lékaře:

„Nemohl byste nasadit morfin?“

„Nu ano, ale pokud se při načasování dávek nepostupuje správným způsobem, uspíší to její smrt,“ řekl na to lékař v rozporu s tím, co říkal předtím. V japonských nemocnicích převládá medicínský směr, který klade důraz na maximálně možné prodloužení lidského života, a tak se lékaři snaží pacienta udržovat při životě co nejdéle, byť by šlo o jeden jediný den. Isobe si uvědomoval, že při takovéto léčbě jeho žena stejně nakonec nebude zachráněna, ale v hloubi svého srdce přesto toužil, aby žila aspoň o hodinu,

třeba i o jedinou minutu déle. Nicméně při pomýšlení, jak trpí, jak se přemáhá a zatíná zuby, aby jí z úst neuniklo jediné zasténání, protože je považuje za bezohledné vůči svému manželovi, měl chuť lékaři důrazně říci: „Tak už dost! To už je moc!“

Ale jednoho dne, když se na cestě z práce jako vždy zastavil v nemocnici a otevřel dveře jejího pokoje, manželka se k jeho překvapení na něho otočila s rozesmátým obličejem a radostně mu hlásila:

„Dnes je mi až neuvěřitelně lépe! Píchli mi nějaký speciální lék! Je to úplný zázrak! Co je to asi za lék?“

„Možná nějaké nové antibiotikum.“ (Tak už jí začali dávat morfin.)

„Jestli tenhle lék zabere, mohla bych možná jít z nemocnice dřív domů! A vůbec, soukromý pokoj je příliš velký luxus.“

„Nedělej si starosti. Platit jeden dva měsíce soukromý pokoj, to přece uneseme.“

Jenže ve skutečnosti Isobe již sáhl na peníze, které jeho žena strádala na cestu do Španělska a Portugalska, kam si chtěli vyrazit poté, co on odejde do penze. Keiko říkala, že to bude místo svaatební cesty, na kterou se kdysi vypravit nemohli. Na rozprostřené mapě si jako nějakými znaménky pro štěstí červeně zakroužkovala města Lisabon a Coimbra, která v životě neviděla. A Isobeho, který asi dva roky pracoval v americké filiálce své firmy, dokonce požádala, aby s ní procvičoval základy anglické konverzace.

I dnes vycházím
z nemocnice aniž bych
vyjevil pravdu

Při probuzení
s hrůzou myslím na život
bez svojí ženy

To jsou kostrbaté verše, které si tou dobou Isobe zapsal do svého diáře, zatímco na lavičce na nástupišti čekal na elektrický vlak. Nesázel na koně při dostizích, ani nehrál *madžong*, jeho jediným malým potěšením bylo popíjení sake, skládání neobratných *haiku* a hra *go*. Manželce však své verše nikdy neukázal. Patřil k mužům, kteří se stydí dát své city otevřeně najevo, ať již slovy či výrazem tváře. Byl mužem, který toužil po vztahu, v němž by nemusel nic říkat, a manželka už by si vše sama domyslela.

Tenouká paže,
na níž se již rýsují
žíly a žilky

Jednu sobotu, když dorazil do nemocnice o něco dříve než obvykle, zastihl v pokoji své manželky jakousi ženu s velkýma očima, širokým čelem a třírohým čepečkem na hlavě.

„To je dobrovolnice,“ představila mu ji radostně Keiko, která díky morfinu netrpěla žádnými bolestmi.

„Dobrovolná pracovnice? To je poprvé, co se v nemocnici s někým takovým setkávám.“

„Vážně?“ prohlížela si žena pátravě Isobeho. „Přišla jsem se postarat o vaši paní na pokyn vrchní sestry Tanakové. Jmenuji se Naruseová.“

„Jste vdaná a máte rodinu?“

„Ne, už v mládí jsem se rozvedla. Přes týden ve všední dny jsem normálně zaměstnaná, jen o víkendech působím jako členka skupiny dobrovolníků při této nemocnici.“

Isobe sice jakoby chápavě přikývl, ale v duchu se ho zmocnil neklid. Dostal strach, aby se ta amatérka před jeho ženou nepodřekla a aby jí z úst neuklouzl pravý název choroby.

„Je dokonale zvyklá starat se o pacienty. Zrovna teď mi při večeri pomáhala s jídlem.“

„Děkuji vám a vkládám ve vás svou důvěru,“ uklonil se Isobe hlavou a dal důraz na slovo důvěra.

„Tak já už se omluvím, když přišel váš pan manžel,“ uklonila se zdvořile Micuko Naruseová, vzala podnos s nádobím, na němž zbyla ještě dobrá polovina jídla, a vyšla z pokoje. Z toho, jak se vyjadřovala a jak potichu za sebou zavřela dveře, vycítil i Isobe, že je to dobrovolnice, které zřejmě může důvěřovat.

„Sympatická, že?“ pravila manželka tónem, jako kdyby to byla její zásluha, že takovou ženu objevila. „Vystudovala stejnou univerzitu jako ty.“

„Proč někdo takový dělá dobrovolnici?“

„Právě proto, že je taková. Zná spoustu věcí!“ Pak ale Keiko projevila typicky ženskou zvědavost: „Pročpak se asi rozvedla?“

„To nevím. Nepleť se zbytečně do záležitostí cizích lidí,“ řekl Isobe naoko rozzlobeně, ale v hloubi duše hlavně dostal strach, že ta lehkost, s níž se obě ženy sblížily, by mohla přispět k tomu, že dobrovolnice jeho manželce prozradí pravé jméno choroby.

„Stala se mi podivná věc,“ pravila Keiko manželovi a jako by se při tom zahleděla na něco v dálce. „Poté, co mi dali infuzi, jsem usnula. A ve snu se mi zjevil náš obývací pokoj a viděla jsem tam zezadu tvou postavu. Ty sis v kuchyni uvařil vodu na čaj a potom, aniž bys vypnul plyn, ses začal chystat ke spánku. A já jsem na tebe ze všech sil zoufale křičela, že když se v konvici vyvaří voda, vypukne požár... Jenže ty ses jako obyčejně tvářil nevšímavě. Křičela jsem pořád a pořád. Ale ty jsi pak v ložnici zhasnul světlo...“

Isobe upřeně pozoroval otvírající se a zavírající se rty hovořící manželky. Obsah snu byl totiž skutečností.

Minulého večera po zhasnutí světla v ložnici začal už téměř usínat, když tu náhle pocítil, jak mu blíže nevysvětlitelným rozčilením divoce buší srdce, a otevřel oči. V tom okamžiku si uvědomil, že ještě nevypnul plyn v kuchyni, a jako na povel se vymrštil z lůžka. Když doběhl do kuchyně, byla konvice rozpálená do ruda jako třešeň.

„To se ti opravdu zdálo?“

„Opravdu. Proč?“

Když se jí upřímně přiznal, co se mu přihodilo, Keiko jej s napjatou tváří vyslechla, ale pak, jako by se probouzela ze snu, zašeptala:

„Tak přece jen jsem ještě trochu užitečná. O snech říká, že se můžou vyplnit, a ono to tak opravdu je.“

Isobeho se zmocnil neklid. Říkal si, zda to, že jeho manželka má takové podivné sny a představuje si, že si povídá se stromy, není příznakem již blížící se smrti. Když byl malý, babička mu říkala, že člověk před smrtí vidí věci, které jsou pro zdravé lidi neviditelné.

Manželčiny bolesti byly sice tlumeny morfinem, ale její postupné tělesné slábnutí a chátrání bylo již natolik nápadné, že je pozoroval i Isobe, který za ní chodil do nemocnice den co den. Tou dobou byla jeho žena díky morfinu duševně stále ještě v pořádku. „Jak mi dnes říkala slečna Naruseová, i vědci prý připouštějí, že sny mají všelijaký hluboký význam a důležitost. Jak že to nazývala? Aha, prý se tomu říká snová terapie. Povídala, že prostřednictvím svých snů můžu rozpoznat, co se skrývá v mém podvědomí. Ale víc mi o tom neřekla.“

Když mu tohle Keiko vyprávěla, Isobe z jakéhosi nejasného důvodu nabyl pocitu, že ta žena s velkýma očima jménem Naruseová jej prostě zneklidňuje. Jako kdyby v ní bylo něco, co upřeně pozoruje děje odehrávající se v duši jeho manželky.

Vitalita, kterou nemocné dodával morfin, bohužel najednou zmizela stejně rychle jako prudký záblesk zapadajícího slunce na večerní obloze za letních dnů. Nadále měla pacientka již trvale nasazenou kyslíkovou masku, těžce pod ní dýchala a po celý den spala. Když jedné soboty v podvečer otevřel dveře manželčiny pokoje, měla do paže vpíchnutou jehlu s infuzním roztokem a bolestně zavřené oči. Dobrovolnice jí zrovna masírovala nohy. Jakmile Keiko zaslechla manžela, malátně pootevřela oči, ale na svůj obvyklý úsměv se již nezmohla.

„Je mi... jako bych se... propadala na dno země,“ zašeptala tichounce a hned zase upadla do spánku. Dobrovolnice však bez

jediné změny ve výrazu tváře dál upřeně pozorovala nemocnou. Isobemu se zdálo, jako by ten její chladný pohled říkal: „Už je konec všem nadějím.“ Zmocnil se jej nevýslovný žal.

„Jak se jí daří dnes?“

„Nu, trochu si se mnou i povídala.“

„Víte, ona neví, o co se jedná,“ zašeptal Isobe k dobrovolnici co nejtíšeji. „A já o tom také mlčím. Doufám ve vaši spolupráci.“

„Chápu...“ pravila Micuko Naruseová klidným hlasem, „jenže vaše paní se to už asi dovtípila. Pacienti v konečné fázi nemoci vědí o své smrti mnohem víc, než si jejich okolí dokáže představit.“

„Ale ona se mi o tom ani jednou nezmínila,“ protestoval Isobe, když se přesvědčil, že manželka tvrdě spí. Micuko mu však i nadále klidným hlasem oponovala:

„To bude asi ... z ohleduplnosti k vám.“

„Jak mi můžete říci něco tak krutého?“

„Je mi líto, ale jako dobrovolnice jsem do dnešního dne viděla už mnoho podobných případů.“

„Co vám dnes moje žena říkala?“

„Dělá si starosti, co si vy počnete, až ona tady nebude.“

„Vážně?“

„Hovořila o podivných věcech. O tom, jak její vědomí unikne ven z těla a ze stropu se pak dívá dolů na její tělesnou schránku ležící na lůžku.“

„Nemohlo by to být vedlejším účinkem léků?“

„To je možné. Mezi pacienty v konečném stadiu rakoviny jsou však lidé se stejnými prožitky. Nikdo z lékařů a ošetřovatelek jim to ale samozřejmě nevěří.“

Isobemu tyto jevy připadaly jako předzvěst manželčiny smrti. I dnes se ponurou šedí venku za nemocničním oknem rozléhal táhlý, lhostejný hlas prodavače pečených batátů. Prodavač batátů určitě neměl nejmenší potuchy, jak jeho hlas působí na lidi, kteří jej poslouchají. Když už má Keiko vidění, tak by jí přál, aby aspoň viděla nějaké pěkné výjevy, a ne svou tělesnou schránku

ležící v posteli. Něco jako třeba scénu z Lisabonu, kde v každičkém okně jsou řady truhlíků plné rozkvetlých květin... Mořské pobřeží v Nazaretu, kde na bělostné pláži ženy zahalené do černých oděvů spravují rybářské sítě...

Ony představy, že její vědomí opouští tělesnou schránku, byly opravdu předzvěstí konce a smrti.

Lékař si jej zavolal do sesterny: „Myslím, že zbývají ještě tak čtyři, možná pět dní. Jestli máte příbuzné, které byste chtěl sezvat k lůžku nemocné, tak...“

„Čtyři nebo pět dní?“

Lékař za skly brýlí sklopil zrak. V kapse jeho pomačkaného lékařského pláště byly nastrkány propisky, teploměr a spousta dalších podobných potřeb. Nechtěl se v takové chvíli dívat na výraz v tváři člověka, jenž byl blízkým příbuzným pacientky.

„Tak brzy...“ pronesl Isobe nesmyslná slova, v nichž se stále ještě skrývala jakási slabá naděje, třebaže ani na jediný den nezapomněl na lékařovu původní předpověď, že manželka bude žít ještě tři nebo čtyři měsíce.

„Bude až do samého konce při vědomí?“

„To vám přesně říct nedokážu, ale poslední dva tři dny bude patrně již v kómatu.“

„Ale nevydechne naposled v bolestech, že ne?“

„Učiníme vše, co je v našich silách, aby netrpěla.“

Onen den se již nezadržitelně blížil. Isobe v té době ve svém nitru necítil ani tak bezútěšný zármutek jako spíš pocit bezmezné prázdnoty, jaký asi má člověk, jenž se ocitne na povrchu Měsíce. Mezitím co se snažil ovládnout své emoce, vzal zlehka za kliku u dveří nemocničního pokoje. Vrchní sestra Tanaková s pomocí ještě jedné mladé ošetrovatelky tam právě vztyčovala kyslíkový stan.

„Podívejte, přišel váš pan manžel!“ obrátila se zkušená zdravotnice Tanaková s povzbudivými slovy k jeho manželce.

Keiko jej gestem ruky přivolala ke svému lůžku a ukázala na noční stolek:

„Potom... si přečti mé zápisky, co jsou tady uvnitř.“

„Rozumím.“

Jakmile obě ošetřovatelky ohleduplně opustily místnost, Keiko pravila:

„Děkuji za všechno, za ta dlouhá léta...“

„Nemluv hloupostí!“ odvrátil Isobe tvář. „Ty blázínku! Takhle mluvit, jako bys byla na pokraji smrti!“

„Promiň mi to, ale já vím všechno. Zítřa už možná nebudu schopná ti to říct.“

Teď už nebyl namísto nějaký stud či rozpaky. Žena, vedle níž prožil třicet pět let, možná již zítřa opustí tento svět.

Posadil se na stoličku vedle postele a mlčky se zahleděl na manželčinu tvář. Byla krajně vyčerpaná, podobně jako ta jeho, ale mnohem víc. Manželka zemdeně pootevřela oči a podívala se na svého muže. Jenže i jen se dívat ji zřejmě zmáhalo, a tak oči zase zavřela.

Vešla vrchní sestra Tanaková a k manželčiny ústům přiložila novou kyslíkovou masku: „Jestli je vám to nepříjemné, můžete si ji sundat, ale s ní vám bude lépe.“

Manželka neodpověděla. Se zavřenýma očima i nadále těžce dýchala.

Toho večera upadla do kómatu. Čas od času jako v deliriu cosi říkala. Isobe nemohl dělat nic jiného, než sedět vedle ní a držet ji za ruku. Lékaři a ošetřovatelky se u ní neustále střídali, měřili jí teplotu, krevní tlak, sledovali její tep. Isobe šel dát zprávu jejímu otci a matce i mladšímu bratrovi, kteří bydleli v Tokiu.

„Pane...! Vaše paní vás volá!“ přiběhla k němu chodbou mladá ošetřovatelka zrovna ve chvíli, kdy zavěsil sluchátko veřejného telefonního automatu a chystal se vrátit do pokoje k manželce. „Jděte k ní prosím bezodkladně, hned teď!“

Když vešel do pokoje, vrchní sestra Tanaková pootevřela kyslíkový stan a napjatým tónem mu řekla:

„Něco se snaží říct. Přiložte jí ucho až k ústům.“

„To jsem já! To jsem já, rozumíš mi?“ naklonil Isobe své ucho k manželčiným rtům. Ztěžka popadala dech a její hlas něco přerývaně říkal:

„Já..., já se určitě převtělím a znovu narodím... Někde... tady... na tomhle světě... Slib, že mě budeš hledat..., že mě najdeš... Slib mi to! Slib!“

Slib mi to! Slib! Tato slova zazněla daleko silněji než ostatní, jako by manželka zvýšeným hlasem chtěla zdůraznit své poslední zoufalé přání.

~ Uplynulo několik dní, které prožil jako ve snu. To, že manželka už nežije, bylo pro něho stále ještě něco zcela mimo realitu. Znovu a znovu si opakoval, že si jenom s přítelkyní vyjela na výlet a zase se brzy vrátí. O tři dny později parkovaly před krematoriem poblíž Kóšúské dálnice husté řady automobilů černé barvy a krematorium do svého nitra jako na běžícím pásu postupně pohlcovalo jednotlivé skupiny pozůstalých. I mezitím, co čekali v čekárně, až na ně přijde řada, myslel Isobe stále ještě pořád na totéž. Oknem čekárny byl vidět kouř stoupající z vysokého komína krematoria, ale ten mu nepřipomínal nic jiného než zataženou oblohu, na niž se tak často díval z nemocničního pokoje. Vyjela si na výlet, říkal si Isobe pro sebe směrem k tomu kouři. Až se vrátí, náš život se zase ve všem všudy vrátí k normálu. Ale i při těchto myšlenkách jeho ústa dokázala formulovat děkovná slova určená účastníkům pohřbu.

Dostavil se pracovník krematoria se sdělením, že kremace právě započne. A pak přímo před Isobeho zrakem muž středního věku, oděný do stejnokroje s čapkou, zmáčkl u pece vypínač. Ozval se hluk připomínající burácení vlaku na trati šinkansen při přejíždění železničního mostu. Otupělý Isobe ani v tomto okamžiku stále plně nechápal, co se děje. Co to dělá? Muž ve stejnokroji mu poté s nehybnou tváří pravil: „Těmito hůlkami vyberte prosím kosti do urny.“ A vytáhl z pece velikou černou schránku s ostatky. Isobe za nic na světě nedokázal uvěřit, že ty podivně

vybělené úlomky kostí, které v ní byly nepravidelně rozházeny, patří jeho manželce. Co to vlastně je? Co to vlastně dělám? říkal si, když tam tak stál vedle plačící tchyně a několika žen z příbuzenstva. To přece není ona.

Urna byla zabalena do bílé látky, Isobe ji vzal do náruče a pak se s ní, s příbuzenstvem a s buddhistickým knězem vrátil domů. V domě stál pořád stejný nábytek, který používal ještě s manželkou, a i všechny domácí potřeby, s nimiž Keiko nejčastěji pracovala, byly na stejných místech, jako když ještě žila. Ženy z příbuzenstva začaly hostům roznášet pohoštění, na talířích a miskách jídlo, ve sklenicích pivo.

„Takže po obřadu k uctění prvních sedmi dnů se bude ještě konat obřad čtyřicátého devátého dne,“ pravil se rty obalenými zbytky pивní pěny jeden z příbuzných. Byl to muž, jenž se ujal všech záležitostí týkajících se organizace pohřbu, a proto asi v hlavě neměl nic jiného než další zbývající povinnosti.

„Na který den příštího měsíce čtyřicátý devátý den připadá?“

„Je to středa.“

„Já vím, že vy všichni jste velice zaneprázdnění, a tak si nemusíte dělat starosti, já v tichosti zařídím všechno sám.“

„Pane představený,“ obrátil se jiný příbuzný na kněze, který byl představeným buddhistického chrámu, „proč se vlastně v buddhismu konají setkání pozůstalých ve čtyřicátý devátý den?“

Kněz s oholenou hlavou, který se na svých kolenou prsty probíral kuličkami růžence, mu ochotně a důležitě odpověděl: „To vám rád vysvětlím. Podle buddhistického učení, když člověk zemře, jeho duše přechází do takzvaného limba, do mezistavu, v němž se lehce vznáší a bloudí po tomto světě lidí a čeká na své znovuzrození. A každý sedmý den se pokouší vnořit do spojeného těla muže a ženy, v němž se zrodí nový život, aby se tak mohla narodit v podobě nové bytosti. To je důvod, proč se koná obřad prvního sedmého dne po smrti.“

„Ahá,“ upřeli muži, kteří něco takového slyšeli poprvé v životě, svou pozornost na buddhistického kněze.

„A to každý sedmý den?“

„Ano, ale i duše těch lidí, jejichž reinkarnace trvá obzvláště dlouho, během čtyřiceti devíti dnů již zcela určitě dosáhnou nového života a opět se zrodí jako něčí dítě...“

„Óó...“ vydechli všichni přítomní hlasitě, ale nedalo se rozpoznat, zda jde o údiv či úlevu. Nikdo z nich však tomu, co říkal kněz, ve skutečnosti nevěřil.

„Tak je to tedy, tak proto se při pohřbech v buddhistických chrámech pořád mluví o obřadu čtyřicátého devátého dne?“ zeptal se kdosi z přítomných, jenže všichni si stejně v duchu říkali, že pro buddhistické chrámy je to jen jeden ze způsobů, jak vydělávat peníze. Isobe jako by v tu chvíli zaslechl manželčin hlas a její horečnatá slova: „Já se určitě znovu narodím...převtělím... Někde tady na tomhle světě... Hledej mě...Najdi mě!“

Tu k Isobemu, zcela ponořenému do vzpomínek na onen hlas, přistoupil ohleduplně představený chrámu a s úklonou mu pravil: „Já jsem svůj úkol již splnil, a tak bych se chtěl rozloučit.“

Poté, co všichni odešli, otevřel Isobe dvě cestovní brašny, které přinesl z nemocnice. Byly v nich manželčiny věci, které používala v době své hospitalizace. Župan, noční košile, prádlo, ručníky, toaletní potřeby, hodinky – a mezi tím vším byl také deník, který si psala v nemocnici. Byl to malý reklamní diář vázaný v černé kůži, který Banka M. koncem roku jako pozornost rozdávala svým klientům. Se svíravým pocitem na prsou jej otevřel na první stránce.

~ Tvoje kimona a zimní obleky jsou v bedně z paulovniového dřeva, označené A (je uvnitř šatníku).

Jarní a podzimní oblečení, letní oděvy a slavnostní kimona jsou v druhé bedně z paulovniového dřeva, označené B.

Obleky je třeba řádně kartáčovat a na konci každého ročního období dát do čistírny.

Svetry a vlněné vesty jsou v paulovniové bedně, označené C. Vše, co se těchto věcí týká, jsem vysvětlila matce.

Vkladní knížka a osobní razítko jsou spolu s našimi akcemi a doklady o vlastnictví nemovitostí uloženy v bezpečnostní schránce v bance.

Budeš-li potřebovat nějakou radu, obrať se na pana Inoueho, vedoucího pobočky Banky M., anebo na pana advokáta Sugimota.

~ Isobemu se zamžily oči a zaváhal, zda má list obrátit na další stránku. Na všech stránkách diáře jeho žena dopodrobna popisovala každou jednotlivou věc z každodenního života, aby si její muž dokázal poradit, až ona zemře. Před usnutím je bezpodmínečně nutné vypnout plyn! Popisovala dokonce i to, jak se má udržovat čistota v koupelně. To všechno Isobe až doposud ponechával zcela a jen na manželce. A ona jej teď poučovala, jak se toho má chopit on. „A ty si myslíš, že já tohle všechno zvládnou?“ křikl směrem k manželčině pohřební tabulce s posmrtným jménem a k fotografii, které byly vystaveny v obývacím pokoji. „Jak si to vlastně představuješ, jen si tak navždycky odejít z domu!? ... Neměla by ses už vrátit? A hezky rychle, hned teď!“

V diáři byly také záznamy, které si psala během posledních zhruba dvaceti dnů před smrtí. Nedaly se nazvat deníkem, spíš si jen dělala poznámky sama pro sebe.

21. ledna

Zataženo. Dnes znovu infuze. Žíly na mých pažích jsou již celé rozpíchané a všude je samá modročerná podlitina. Dávám se do hovoru s oním stromem za oknem, s jinanem.

„Pane jinane, já umřu. Závídím vám. Žijete už víc než dvě stě let, vidíte?“

„I já zchradnu, když přijde zima. A na jaře pak znovu ožívám.“

„Jenže lidé...“

„Lidé jsou na tom stejně jako my. Jednou zemřou, ale zrodí se znovu.“

„Zrodí se znovu? Ale jak?“

Strom mi odpověděl: „Jednou to pochopíte.“

25. ledna

Zneklidňuje mne pomyšlení, co bude s mým nepraktickým manželem, až já tady nebudu a nezbude nikdo, kdo by se o něj staral...

27. ledna

Až do večera hodně utrpení. Fyzickou bolest je možné léky nějak ošálit, ale má duše... Je vyčerpaná strachem ze smrti.

30. ledna

Přišla dobrovolnice slečna Naruseová. Je to žena, která je vždy tak klidná a vyrovnaná, že jsem se jí svěřila i se svými trápeními a tajemstvími, která bych nedokázala povědět ani manželovi.

„Já si uvědomuji, že je se mnou zřejmě již konec. Ale svému manželovi jsem zatím nic neřekla.“

Slečna Naruseová chápavě přikývla. To je celá ona, neříkat prázdná slova, ať již jako nesouhlas, či jen jako nějaké utěšování.

„Slečno Naruseová, věříte v reinkarnaci?“

„V reinkarnaci...?“

„Je pravda, že když člověk jednou umře, tak pak se na tomto světě znovu narodí?“

Slečna Naruseová mi v tu chvíli pohlédla zpřímá do tváře, ale nepřikývla.

„Já mám totiž utkvělý pocit, že se znovu narodím a že se budu moci znovu setkat se svým manželem.“

Slečna Naruseová mlčky obrátila svůj zrak k výhledu za oknem. K tomu, na co jsem si já zvykla hledět den co den. Na mohutný jinanový strom.

„To nevím,“ zamumlala slečna Naruseová a s jídelním podnosem v rukou vyšla z pokoje. Zezadu její postava působila tvrdě a chladně.

~ Prázdné dny mýjely jeden za druhým. Aby zapudil prázdnotu ve své duši, zůstával co možná nejdéle v práci a snažil se vracet domů co nejpozději. Občas se mu podařilo ošálit své deprese

tím, že pozval podřízené, kteří také pracovali přes čas, na jídlo či na pár skleniček. Nejhorší pro něho bylo vrátit se domů a spatřit věci, které patřily jeho ženě. Pantofle, šálek, jídelní hůlky, anebo i zápisník s rodinným účetnictvím či její krátké poznámky v telefonním seznamu. Kdykoli na něco takového padl jeho zrak, bodlo jej na prsou tak prudce, jako by se mu tam zavrtal nebozez.

Občas se stalo, že se probudil uprostřed noci a schválně se snažil sám sebe přesvědčit, že manželka leží na vedlejší posteli.

„Keiko,“ oslovil ji, „slyšíš mě? Ty spíš?“

Jedinou odpovědí mu ale bylo jen černé mlčení, černá prázdnota a černá osamělost.

„Kdy se vrátíš? Z toho svého výletu? Dokdy vlastně chceš nechat náš dům bez dohledu?“

Uprostřed temnoty pak zavřel oči a na spodní stranu víček si promítal obraz manželčiny tváře. Kde jsi? Zpropadená ženská! To se dělá? Takhle opustit svého manžela?

„Docela určitě se znovu narodím někde na tomhle světě... Hledej mě... Najdi mě...“ Znělo mu stále na dně sluchu naléhavě poslední přání jeho ženy.

Jenže Isobe se nedokázal přimět k tomu, aby něčemu tak fantasknímu dokázal uvěřit. Stejně jako většina Japonců se nehlásil k žádnému náboženství a smrt pro něho znamenala jen úplný konec všeho. Teď v domě dál existovaly už jen věci každodenní potřeby, které manželka za svého života používala.

Když jsi byla ještě naživu, říkal si v duchu Isobe, smrt se zdála být ode mne tak daleko! Dokud jsi ty žila, jako bys mě před smrtí chránila vlastními roztaženými pažemi. Ale když jsi odešla, smrt se mi zjevila přímo před očima.

Jediné, co mu teď zbývalo, bylo jednou za čtrnáct dní zajít na Aojamský hřbitov, skropit vodou pomník u hrobu rodiny Isobe, vyměnit květiny a sepnout dlaně k modlitbě. Na jinou odpověď na manželčinu prosbu „hledej mě, najdi mě“, se nezmohl.

V dopise od neteře, která žila ve Washingtonu, přišlo pozvání, zda by nechtěl novoroční volno strávit v Americe. I když byl pořád

v jednom kole, z pocitů osamělosti se stále ještě nedokázal plně vymanit, a tak se rozhodl, že pozvání přijme a tím své deprese možná zapudí.

Ve Washingtonu nějakou dobu za svobodna žil. Když teď s neteří autem projížděl sem a tam ulicemi města, zdálo se mu, že od oné doby se zde vůbec nic nezměnilo. Manžel neteře, který pracoval ve výzkumu na lékařské fakultě Georgetownské univerzity, vzal Isobeho do budovy připomínající staré univerzity v Evropě a provedl jej celým univerzitním kampusem, v němž jako by pořád ještě vládla atmosféra devatenáctého století.

Večer na stolku v jídelně domu neteře narazil na bestseller, který napsala známá filmová herečka Shirley MacLainová. Na obálce byla autorčina fotografie.

„To je ta herečka Shirley MacLainová, že?“ zeptal se Isobe. „Kdysi se mi líbila. Mám dojem, že se dost zajímala o Japonsko.“

„O téhle knize se teď hodně mluví,“ odpověděla mu neteř.

„O čem to je?“

„V knize píše o tom, jak se vydala po stopách svých předchůzích životů.“

„Víte, ona moje žena věří na tyhle ptákoviny. V knihovničce má plno knížek podobného druhu anebo publikace o New Age a vědě Nového věku,“ řekl ironicky a s útrpným úsměvem manžel neteře. Byl lékař, a tak Isobemu vyložil, že v poslední době Ameriku zaplavila doslova vlna přemrštěného zájmu o paranormální jevy a o zkušenosti z předsmrtných stavů. „Je to něco jako celospolečenské šílenství.“

„No, on totiž zase o všem uvažuje výlučně jen racionalisticky,“ durdila se neteř uraženě. „Ale na tomhle světě je přece spousta věcí, které se z čistě racionálního hlediska vysvětlit nedají!“

„To je jen proto, že se zatím ještě nedají vysvětlit vědecky. Ale jednou se podaří je vědecky vysvětlit.“

„Jenže...“ vložil se do hovoru Isobe, který až doposud mlčel, „ne že bych já snad věřil na nějaké předešlé životy, ale proč tedy

ta kniha od Shirley MacLainové vyvolala takový zájem a stala se bestsellerem? To je na tom to zajímavé!“

„No, vidíš, že je to tak,“ domnívala se neteř mylně, že v Isobem nalezla spojení. „Od války ve Vietnamu se prý i na amerických univerzitách tyhle věci docela seriózně vědecky studují!“

„To jsou jen ti pavědci z oboru psychologie a ideologové z New Age,“ ušklíbl se její manžel. „Nicméně jsem slyšel, že předchozími životy se snad někdo opravdu zabývá na Virginské univerzitě.“

„Ano, opravdu se zabývá! Kniha, kterou napsal vědec z Virginské univerzity jménem Stevenson, je v nedalekém knihkupectví na třetím místě mezi nejprodávanějšími knihami.“

„Co je to zač, ten vědec?“

„Já to ještě nečetla, ale tento profesor spolu se skupinou spolupracovníků shromažďuje z celého světa údaje o dětech, které mají vzpomínky na své předchozí životy, a prý konkrétně zkoumá, zda zprávy od nich jsou pravdivé či nikoli.“

Neteřin muž pohrdavě pokrčil rameny a mlčky usrkával ze sklenky whisky s ledem, kterou mu manželka připravila. Zřejmě chtěl dát najevo, že je to téma natolik stupidní, že vůbec nestojí za řeč.

Isobe, který točil sklenkou v prstech jedné ruky, jako by právě v tom okamžiku kdesi v hloubi svého sluchu zaslechl manželčin hlas a slova, jež pronesla, když k němu promluvila naposled.

Že by jeho žena doopravdy věřila na dřívější a na budoucí životy? Pravda, manželka měla v sobě něco dětinského, co ji vedlo k tomu, že si povídala s květinami a se stromy a věřila v proročké sny, ale i tak Isobe ta její předsmrtná horečnatá slova nechápal jinak, než jen jako její upřímnou a zoufalou touhu žít. Když si však uvědomil, za jak důležitou bytost pro sebe jej ve svém životě zřejmě považovala, sevřela se mu hrudí prudkou bolestí.

On sám neměl ani ten nejmenší sklon k tomu domnívat se, že existují nějaké dřívější životy či reinkarnace. Když jeho neteř tak zaníceně hovořila o knize od Shirley MacLainové, i on se stejně

jako manžel neteře jen shovívavě usmíval a pokyvoval hlavou, ale samozřejmě nic z toho nebral vážně.

„Já nechápu, proč se ženy o něčem takovém tak rády baví,“ uzavřel muž neteře celou diskusí s velkým zívnutím. Isobe měl chuť říci „i moje nebožka žena...“, ale včas se zarazil. On tomu sice nevěřil, ale manželčina poslední slova byla důležitým společným tajemstvím, které neměl právo prozrazovat někomu cizímu. Bylo to něco, co mu jeho žena věnovala jako cenný odkaz.

V den, kdy se vracel do Japonska a při čekání na washingtonském letišti bezcílně ubíjel čas, si všiml, že ve výloze letištního obchodu je velice viditelně vystavena kniha od Shirley MacLainové nazvaná „Na tenkém ledě“, o níž mluvila jeho neteř, a také kniha „Děti, které si pamatují své předchozí životy“ od profesora Stevenzona. A že jsou obě označeny štítky bestsellerů. Více než náhoda mu to připadalo jako pokyn od nějaké očím neviditelné síly a i když pořád ještě nevěřil obskurním řečem, které vedla jeho neteř, přece jen se nemohl zbavit dojmu, jako by jej nebožka žena postrkovala do zad, aby jej nakonec dovedla až k výloze tohoto obchodu. A bez velkého rozmýšlení si obě knihy koupil.

Do čtení se dal hned v letadle. Letuška společnosti Panam, která mu přinesla pití, pohlédla na obálku knihy a řekla: „To je moc zajímavá kniha. Nemohla jsem se od ní vůbec odtrhnout.“ To, co říkala neteř, byla tedy pravda.

Ale více než kniha od MacLainové zaujaly Isobeho výsledky výzkumů profesora Stevenzona. Profesor v knize referoval o nejrozdílnějších průzkumech v terénu a jeho vyjádření vzbuzovala důvěru, neboť zcela otevřeně a objektivně prohlašoval: „K takovýmto jevům zcela nepochybně došlo, nicméně na základě těchto zkušeností není možno s určitostí potvrdit, že ti lidé měli za sebou již nějaký předešlý život.“ Při čtení této přesvědčivé působící publikace se Isobeho dokonce zmocnil pocit, že začíná posledním slovům své ženy věřit.

Vážený pane Osamu Isobe,

obdrželi jsme Váš dopis z 25. května a já tímto odpovídám na Vaše dotazy.

Je pravdou, že na naší Virginské univerzitě pod vedením profesora Iana Stevenzona probíhá od roku 1962 výzkum, týkající se posmrtného života. V nejrůznějších zemích světa jsme pod vedením profesora Stevenzona vyhledávali děti mladší tří let, které tvrdí, že mají vzpomínky na předchozí život, a shromažďujeme jak vlastní výpovědi dotyčných jedinců, tak i objektivní svědectví jejich rodičů a sourozenců, jakož i příklady některých zvláštních tělesných znaků. Naše studijní práce představuje součást výzkumů, které byly ve Spojených státech zahájeny po válce ve Vietnamu, a to s cílem vnést světlo do případů osob s těsně předsmrtnými či různými netělesnými zážitky, s paranormálními silami a podobně.

V současnosti podmínky pro případy „reinkarnace“, jež se mohou stát předmětem našeho studia, jsou následující:

1/ případy, pro něž existuje dostatečné množství věrohodných důkazů, a nemohou být vysvětleny jasnovidectvím, telepatii či latentní pamětí

2/ případy, kdy dotyčný vládne nějakým zvláštním talentem či schopností, kterou se nemohl naučit v přítomném životě (například mluvit cizím jazykem, hrát na hudební nástroj a podobně)

3/ případy, kdy testovaná osoba má nějaké mateřské znaménko na stejném místě, na jakém měla být podle svých vzpomínek v předchozím životě zraněna

4/ případy, kdy zkušenosti označované jako vzpomínky z předchozího života neztrácejí ani s přibývajícím věkem na jasnosti a nebyly probuzeny uvedením do hypnotického stavu

5/ případy, kdy velký počet přeživších či přátel z předchozího života dlouhodobě tvrdí, že jde o reinkarnaci zkoumané osoby

6/ případy, kdy identifikace mezi testovaným subjektem a osobností z minulosti nemůže být vysvětlena ovlivněním ze strany rodičů či jiných osob. (Důvod, proč klademe největší důraz na děti mladší tří let, spočívá právě v tom, že u dětí v pozdějším věku je

větší možnost, že si spletou a vybájí náhodně zaslechnuté hovory dospělých se svými vlastními vzpomínkami)

Trváme na těchto přísných podmínkách, neboť náš výzkum nemá nic společného s okultismem, pochybnými náboženskými hnutími či jasnovidci, nýbrž je především, ba výhradně, objektivním, vědeckým studiem.

Rád bych dodal, že za stavu poznání v současné době nemůžeme v žádném slova smyslu potvrdit, že by nějaké lidské bytosti byly skutečně „reinkarnované“. Pouze jsme referovali o skutečnosti, že fenomény, naznačující možnost „znovuzrození“, byly izolovaně zaznamenány v nejrůznějších zemích světa. Až dosud jsme shromáždili více než 1600 případů tzv. „reinkarnace“, ale bohužel máme jen jeden případ, kdy dotyčná osoba tvrdí, že v předchozím životě byla Japoncem. Detaily tohoto případu jsou následující:

Dívka jménem Ma Tin Aun Mjou, narozená v prosinci 1953 v severobarmské vesnici Nathul, začala přibližně od čtyř let neustále mluvit o svém předchozím životě. Jednoho dne, když šla se svým otcem na procházku a zahlédla letící letadlo, začala nečekaně plakat a naříkat a jevit příznaky strachu. Od té doby pokaždé, když zahlédla letadlo, se jí viditelně zmocňovala hrůza. Na otcovy otázky, proč tomu tak je, odpověděla, že je to proto, že na ni budou střílet. Poté upadala do sklíčenosti a začala prosit: „Já chci do Japonska.“ S postupem času začala říkat, že pochází ze severního Japonska, vstoupila do manželství a měla děti (jejich počet se při vyprávění občas měnil), že ji povolali do armády a v době, kdy byla se svou posádkou v Nathulu, se ve chvíli, kdy stála – jakožto japonský voják oblečený do krátkých kalhot a s opaskem kolem pasu – na ni náhle střemhlav zaútočilo nepřátelské letadlo a zasypalo celé okolí kulometnou palbou. Ve snaze utéct se schovala do hromady dříví, ale kulka ji zasáhla přímo do slabin a ona na místě zemřela. Tak zněla výpověď Ma Tin Aun Mjou. Později tvrdila, že má dojem, jako by předtím, než vstoupila do armády, měla v Japonsku malý obchod, a že v armádě sloužila jako kuchař. A že byla zabita v době, kdy se japonská vojska z Barmy již stahovala.

V jejím vyprávění se však nikdy neobjevilo ani jméno, ani příjmení onoho japonského vojáka, ani název místa, kde měla v Japonsku žít. Dívka nicméně neměla ráda barmská jídla a dávala přednost sladkým jídlům a jídlu s kari ze silně cukernatých kokosů. Prý často říkala, že až vyroste, chce se vrátit do Japonska, kde jsou její děti. Podle sdělení její rodiny prý Ma Tin Aun Mjou sama se sebou mluvila slovy, jimž ostatní členové rodiny vůbec nerozuměli, ale není zřejmé, zda se jedná o japonštinu, anebo jen o dětské žvatlání. Je zvláštní, že dívka má v tříselné krajině, přesně v místech, kam měla být podle svých slov ve svém dřívějším životě postřelena, mateřské znaménko, což je nebývalá shoda. Pro podrobnější informace o tomto případě si Vám dovoluji doporučit pročtení publikace profesora Stevenson, která přináší zprávy o tomto výzkumu.

I v budoucnu jsem připraven kontaktovat Vás v případě, že by se mezi testovanými subjekty našeho výzkumu vyskytl jedinec, jenž by tvrdil, že byl v předchozím životě Japoncem.

S pozdravem,

John Osis,

Katedra psychiatrie Lékařské fakulty, Virginia University

kapitola druhá

INFORMAČNÍ SCHŮZKA

„Posvátná řeka Ganga, jež očišťuje srdce a duše. Procházka po tržištích, která překypují ruchem a hlasy lidí i zvířat. Kultura Indie v dávných dobách rozkvetla na březích řeky Indus.“

Na promítacím plátně se střídaly jeden za druhým obrázky z videa. Budova Tádž Mahalu připomínající bílý šálek překlopený dnem vzhůru. Postava starého bráhmanského mnicha s červeným znaménkem na čele. Indický tanec s erotickými gesty rukou. Ve skupině asi dvaceti mužů a žen, kteří se zde shromáždili, aby si vyslechli výklad a informace týkající se cesty za buddhistickými památkami Indie, na niž se mají vydat za čtrnáct dní, tvořili většinu starší lidé.

Na promítacím plátně se uprostřed pokašlávání a nepatrného lidského šumu objevovaly stále stejně vypadající pohledy na krajinu a stále stejně vypadající hinduistické chrámy. Prostorné ulice Bombaje a Kalkaty, z nichž přímo jako by čpěly výpary z davů, z jejich potu a lidského zápachu. Buddhistické památky Lumbíni, Kapilavastu, Bódhgaje a Sárnáthu.

Pomyšlení, že i když v Japonsku je již podzim, oni se za necelé tři týdny budou procházet po těchto místech zalitých oslnivým sluncem, bylo zvláštní, neskutečnou představou.

Světla se rozsvítila. Micuko cítila, jak se vzduch v sále promísil s dechem všech přítomných, a vytáhla z kabelky kapesník. Muž,

který seděl v řadě před ní, se při závanu vůně kolínské z jejího kapesníku na ni ohlédl. A zatvářil se udiveně.

„Chtěli bychom, aby vaše cesta proběhla co nejpříjemněji, a proto vás teď pan Enami, který bude vašim průvodcem, upozorní na některé věci, jimž byste měli věnovat pozornost. A vezměte si prosím také k ruce tiskopis, který jsme vám rozdali.“

Načež se před promítací plátno postavil asi pětatřicetiletý muž v kulatých brýlích a představil se:

„Jmenuji se Enami a budu vedoucím vašeho zájezdu. V Indii jsem pobýval čtyři roky jako stipendista. I během té doby jsem provázel a staral se o klienty cestovní kanceláře Kosmos, a proto bych vás chtěl na základě svých zkušeností upozornit na následující tři věci. Z těchto tří věcí je to především voda. Po příjezdu do Indie za žádných okolností prosím nepijte nepřevařenou vodu. Doporučuji vám, abyste zásadně pili jen vodu, která prošla varem, anebo kolu či džusy. Někteří z našich klientů, kteří si v hotelu objednali nápoj nebo whisky s ledem, byli právě kvůli ledu postiženi těžkými žaludečními potížemi.“

Průvodce rovněž přítomným vysvětlil, že s ohledem na zvláštní indický způsob používání toalety se tam levá ruka považuje za nečistou. A že proto rozhodně nemají levou rukou hladit děti. A připomněl také, že pokud nebudou mít nějaké zvláštní přání, není třeba za služby dávat spropitné. A jednu po druhé jim vysvětlil věci, které byly zmíněny v tiskopise, například jak se chránit před okradením, a podobně.

„V Indii existuje náboženský kastovní systém, určující postavení člověka ve společnosti. Tento systém se nazývá varna džátí. Je nesmírně komplikovaný a já nejsem schopný vám jej krátce a jednoduše vysvětlit. Ale myslím, že byste měli vědět, že existuje skupina lidí, kteří nepatří ani do té vůbec nejnižší varny. Jsou to páriové označovaní jako „nedotýkatelní“. V dnešní době se sice „nedotýkatelným“ dostalo formálního čestného označení haridžanové, což znamená „děti boží“, ale ve skutečnosti jsou to lidé, kteří jsou již od nejstarších dob vystaveni ze strany ostatních lidí

opovržení. Pokud během své cesty budete svědky takovéto diskriminace, bude to pro vás jakožto Japonce asi nepříjemný zážitek, ale vezměte prosím na vědomí, že tento stav věcí je výsledkem dlouhého nábožensko-historického vývoje společnosti.“

Poté co průvodce přednesl své nejrůznější připomínky a výklad, týkající se zájezdu, vyzval přítomné, aby mu sami kladli otázky, a požádal je:

„Abychom se navzájem co nejdříve poznali, buďte tak laskavi a při dotazu uveďte své jméno.“

Několik lidí zvedlo ruku.

„Jmenuji se Numata a rád bych se podíval do nějaké rezervace volně žijícího ptactva. Bylo by možné, abych se sám trochu déle zdržel v Ágře a v Bharatpuru?“

„Cílem tohoto zájezdu je návštěva buddhistických pamětních míst, ale pokud někdo z vás chce zůstat poněkud déle v některém z navštívených míst a později se opět připojit k ostatním, nic mu v tom nebrání. Jste asi milovník zvířat, že?“

„Ano.“

„Indie sama o sobě je jako jedna velká přírodní zoologická zahrada. Všude, kam se jen podíváte, žijí opice, promyky či tygři. Dokonce i kobry.“

Enami svými slovy všechny rozesmál.

„Ale v případě zvláštního pobytu na jednom určitém místě vás žádáme, abyste byli ubytováni v námi určeném hotelu. A za stravu budete platit zvlášť.“

„Rozumím.“

Po jedné z žen, která se vyptávala na to, jaké jsou v této roční době v Indii teploty a jaké oblečení by bylo nejvhodnější, zvedl ruku jeden z postarších mužů:

„Je možné dát sloužit pobožnost v tamějších chrámech?“

„Těmi chrámy patrně nemyslíte chrámy hinduistické, ale buddhistické, že? Promiňte, ale vaše jméno je...?“

„Jmenuji se Kiguči.“

„Máte, pane Kiguči, na mysli nějaký speciální druh pobožnosti?“

„Ani ne, ale za války jsem v Barmě ztratil mnoho svých spulubojovníků a bojoval jsem i proti indickým vojákům, a tak jsem si říkal, že bych tam mohl požádat o společnou buddhistickou pobožnost k uctění památky vojáků padlých na obou stranách.“

Všichni rázem na okamžik ztichli.

„S určitostí vám to slíbit nemohu, ale myslím, že v zásadě je možné to zařídit. V této souvislosti bych vám všem chtěl říci, že pokud jde o náboženství, v Indii dnes naprosto převažují hinduisté a po nich následují muslimové, zatímco o buddhismu lze konstatovat, že tam téměř zanikl. Oficiálně se sice uvádí, že tam jsou asi tři miliony buddhistů, ale ve skutečnosti se největší počet vyznavačů buddhismu nalézá mezi takzvanými „nedotýkatelnými“. Tedy mezi příslušníky té vůbec nejnižší vrstvy, kteří ani nepatří do žádné z kast. Je to proto, že hledají v buddhistickém učení, které hlásá rovnost všech lidí bez rozdílu, svou vlastní spásu. Kastovní systém je každopádně opěrným pilířem hinduistického náboženství a potažmo oporou celé indické společnosti. A proto v této zemi vliv buddhismu nesmírně zeslábl.“

To byla pro lidi, kteří se zde sešli, naprosto nečekaná zvěst. V představách všech těch, kdo za hlavní cíl své cesty do Indie považovali navštívení posvátných míst buddhismu, byla Indie vždy zemí Šákjamuniho, zemí historického Buddha.

„A v co tedy ti stoupenci hinduismu vlastně věří?“ zeptala se bezelstně stará žena. Na cestu za buddhistickými památkami se chystala společně se svým manželem.

„Prosím vaše jméno...“

„Jsem Okubová.“

„Děkuji vám. Hinduistické náboženství je velice komplikované a krátce, jedním slovem, vám je jen těžko mohu vysvětlit. Nejlepší pro vás bude vše až na místě spatřit na vlastní oči. V té víře je totiž veliké množství nejrůznějších božstev. A tak vám jich teď několik ukážu na diapozitivech.“

Na promítacím plátně se objevila podivná ženská postava. Jednou nohou zašlapávala mrtvého muže a jednou ze svých čtyř

rukou si jako náhrdelník kolem krku přehazovala šňůru lidských lebek.

„To je bohyně Kálí, která je často ozdobou nejen indických chrámů, ale nalezneme ji i v domácnostech. Křesťanská Madona je symbolem něžné mateřské lásky, ale indické bohyně jsou většinou nazývány bohyněmi matky-země a vedle božstev vlídných jsou mezi nimi i bytosti působící hrozivě. Ale je jedna bohyně jménem Čámundá, jež na sebe vzala všechna utrpení Indie, a já bych vám její podobu také rád ukázal.“

Když se opět v sále rozsvítila světla, paní Okubová bezelstně vyhrkla: „Br, to bylo ale děsivé!“ Všichni se jejím slovům pobaveně zasmáli.

„Nuže, protože jsme již překročili vyměřený čas, naše setkání tímto končí. Děkuji vám, že jste přišli,“ poděkoval Enami, postrčil si prstem silné brýle na nose a neobratně se uklonil. Když vycházela Micuko spolu s ostatními ze sálu, oslovil ji muž, jenž seděl v řadě před ní:

„Promiňte, ale vy jste slečna Naruseová, že?“

„Ano.“

„Už si mne asi nepamatujete. Jsem Isobe, v nemocnici jste pečovala o mou ženu.“

Ze samého dna paměti jí vyplula na povrch vzpomínka na trpělivou a vyrovnanou ženu v posledním stadiu rakoviny i na jejího manžela, jenž ji přicházel den co den navštívit.

„Tehdy jste k ní byla velmi laskavá a velmi jste nám pomohla. Ale setkat se s vámi při takovéto příležitosti je pro mne opravdu překvapením.“

Isobe na ni upíral zrak a vypadal, jako by od Micuko Naruseové očekával nějaké vzpomínky na svou ženu. Jeho pohled na Micuko těžce dolehl.

„Zdá se tedy, že pojedeme do Indie spolu. To je ale náhoda!“ snažila se Micuko podle všeho změnit téma hovoru.

Isobe přikývl: „Ano, ale netušil jsem, že máte zájem o něco takového, jako je putování po buddhistických památkách.“

„To ještě neznamená, že bych se nějak zvlášť zajímala o buddhismus,“ zasmála se Micuko nezávazným tónem. Pod očními víčky jí stále ještě tanuly zbytky dojmů z předchozích postav indických bohyň, bažících po obětech a krvi. Co vlastně chce v Indii vidět? Upřímně řečeno to nevěděla ani ona sama. Možná chce sama sebe promítnout do bytostí oněch bohyň, v nichž se spojuje dobro i zlo, krutost i láska. Ale ne, to nebylo jen tohle, hledala tam ještě něco více.

„Domníval jsem se, že se zajímáte o Francii.“

„Proč si to myslíte?“

„Vzpomněl jsem si, že mi žena něco takového říkala.“

„Ve Francii jsem jednou byla, ale já tu zemi moc ráda nemám.“

Isobe po tomto až příliš otevřeném Micučině výroku na chvíli zaraženě zmlkl. Micuko si zřejmě uvědomila příkrost svého tónu a pravila:

„Promiňte mi mou přímou. Vy, pane Isobe, jedete do Indie za zajímavostmi jen jako turista?“

„Nu ano, částečně také tak...“ zatvářil se Isobe, jako by jej to uvedlo do rozpaků. „Ale jedu tam i něco hledat. Ve skutečnosti to pro mne bude něco jako hledání pokladu.“

„Zdá se, že každý jede do Indie z docela rozdílných pohnutek. Je tam pán, co miluje zvířata, i pán, co chce uctít pobožností památku mrtvých kamarádů z války.“

Dlažba chodníku byla již zapadaná špinavě zahnědlým listím ze stromů aleje lemující ulici. Před východem stála řada taxíků, nějaká Američanka si se zájmem prohlížela hračky v pouličním stánku. Micuko cítila, že Isobe, který se chtěl dát znovu do hovoru, se jí stal přítěží, a tak prohodila:

„Já se rozloučím. Uvidíme se v den odletu na letišti Narita.“

„Sraz je v půl jedenácté, že.“

„Ano, dvě hodiny před odletem,“ uklonila se a zmizela v jednom z řady taxíků. Okénkem viděla, jak za ní Isobeho postava mizí v dálce. Se svými shrbenými zády a svěšenými rameny byl přímo zosobněním osamělého muže, jenž přišel o manželku.

Taxík projel kolem univerzity, kterou Micuko vystudovala, a mířil ke křižovatce Jocuja. Listí tamních zelených paulovnií již také žloutlo. Když taxi zastavilo u signálních světel, Micuko postřehla, že bistro Allo-Allo, do kterého za studentských let často chodívala, je pořád ještě na svém místě. Na okamžik se pohroužila do vzpomínek na dobu, kdy sem přišla z rodného Kansai a bezstarostně si užívala den po dni. Na dobu, kdy si žila naprosto bezstarostně a kdy od svých spolužáků dostala přezdívku Moira. Na dny, kdy v tomto bistru spolu se svými milenci házela do sebe jednu sklenku alkoholu za druhou. Ta bláhová studentka, která se domnívala, že trávení dnů v partě spolužáků je to, čemu se říká „mládí“. Jenže i když jimi byla pořád obklopena, někde v skrytu duše jimi vlastně opovrhovala. Již od té doby, na rozdíl od nich, kteří do budoucnosti nedokázali myslet na nic jiného než na docela obyčejný život, ona chtěla žít naplno. Jenže v jednu chvíli, kdy si ještě ani sama neuvědomovala, v čem se tyto dva přístupy k životu liší, se před ní objevil ten klaun. Klaun Ócu, s nímž si jen tak z legrace pohrávala...

kapitola třetí

MICUKO A JEJÍ PŘÍPAD

V době, kdy na katedře romanistiky zdejší univerzity studovala francouzskou literaturu, dostala od svých kamarádů podivnou přezdívku Moira. Přezdívku jí zpola ze žertu vybrali podle jména hlavní hrdinky románu „Moira“ od Juliána Greena, který byl používán jako učební text při výuce francouzštiny. Mladá dívka Moira v něm jen tak pro zábavu svede puritánského studenta Josefa, jenž žije v podnájmu v domě její rodiny. Micučinu univerzitu založil katolický mužský řád, a tak byla mezi jejími posluchači i skupina studentů, kteří byli pokřtěni. Nebyla sice příliš početná, ale bylo v ní i několik studentů, kterým se ostatní spolužáci posmívali a tvrdili o nich, že „jsou nesnesitelní“ a „není s nimi žádná řeč“. Nebyli sice přímo diskriminováni, ale rozhodně nebyli považováni za nevhodnější kamarády.

Na jedné studentské sešlosti se několik mladších studentů z nižšího ročníku pokoušelo vyprovokovat Micuko k akci: „Poslyšte, mohla by být prima zábava! Nechtěla byste si vystřelit z toho exota Ócua?“

„Z jakého je oboru?“

„Chodí na filozofii. Už na první pohled má člověk chuť si ho podat. Je to moula, co má strach dát se do řeči s holkou. Vsadil bych se, že je to ještě panic.“

„Až takové neviňátko to je?“

„No, právě proto by se nám moc líbilo, kdyby se vám chytil na lep.“

„Ale proč?“

„Pořád se jen tak zeširoka usmívá a snaží se všem zalíbit. Říkáme si, že až ho uvidíte, taky hned dostanete chuť ho trochu poškádlit. Víte, co máme na mysli, ne?“

Tou dobou už se poněkud zklidňovalo studentské hnutí, které po určitý čas jako bouře lomcovalo i touto univerzitou, a proto se většina posluchačstva zmocňoval pocit jakési prázdnoty. Také Micuko byla ve věku, kdy se chtěla před ostatními vytáhnout. Svou roli u ní hrál pocit méněcennosti děvčete, které přišlo do Tokia z venkovské oblasti. Byla zcela závislá na dobré vůli svého otce, jenž pořád přivíral oči nad jejími rozmary, a také jen díky němu si mohla dovolit na studentku tak veliký luxus, jakým byl pronájem bytu v moderním činžovním domě. Shromáždila kolem sebe partu kamarádů a společně s nimi popíjela koňak, který by si oni sami nemohli dovolit, a vozila je ve svém sportovním voze. V srdci však měla prázdno. Kdykoli některý ze spolužáků obdivně pronesl „Naruse-san, ta umí nejen dobře pít, ale taky skvěle řídí auto“, pocítila na dně své duše vůči sobě samotné těžko vysvětlitelnou zlost a zmocňoval se jí pocit osamělosti.

„No, proč ne, když na to budu mít náladu.“

„Rozhodně ho svedte, stejně jako to udělala Moira s Josefem. Zkuste třeba i to s tím klíčem...“

V románu „Moira“ se totiž odehrává scéna, kdy si hlavní hrdinka položí klíč od Josefova pokoje mezi ňadra, a Josef, aby se zmocnil svého klíče, se musí chtě nechtě dotknout jejích prsou. Proto se spolužáci z legrace o tomto výjevu zmínili. Byla to jen jedna z takových těch nezávazných a rozverných rozmluv ve druhém ročníku studia na vysoké. Mezi tokijskými studenty se považovalo za naprosto samozřejmé, že i děvčata pijí alkohol, kouří a vypouštějí z úst podobné vtípkování.